

ве перебування на території України. Тут наша позиція має бути твердою та принциповою.

Чорноморський флот повинен бути виведений із Криму, а краще – переданий Україні в повному складі як компенсація за завдані за його участю величезні збитки нашій країні.

А щодо кримчан, то вони самі мають вирішити, де їм жити, однак це не підстава для «дерібану» української території. Усі охочі можуть залишити півострів за українськими законами, якщо вважають життя в Україні для себе некомфортним і якщо насправді тут не йдеться про банальне бажання колишніх військовослужбовців ЗСУ, чиновників, держслужбовців, силовиків, прокурорів, суддів, проросійських екстремістів та інших членів секти свідків путлера уникнути відповідальності за участь у подіях «Кримської весни» 2014 року, й зокрема за зраду Батьківщини, присвоєння чужої власності та багато чого іншого.

І про це теж треба сказати заздалегідь. Так, у Криму є велика й активна російська діаспора, що сприяла анексії, але є закони України, і кожен повинен отримати по заслугі. Інші кримчани, насамперед кримські татари та українці, мають право жити на своїй батьківщині вільно, а не з волі окупантів.

Міркування ж російських опозиційних політиків, що, мовляв, украде-

ний Крим повернути буде непросто, – не більш ніж спроба відтермінувати неминучу справедливу розв'язку питання. А ще – обілити тих, хто в «отжатом» Криму «отжимал» підприємства, допомагав окупантам, а то й воював на Донбасі на боці агресора.

Чи триватиме війна на Донбасі після нинішнього крихкого, але все-таки припинення вогню? Скоріше за все україномовний у часі й виборі засобів, окупант, побоюючись подальшого посилення санкцій, відчайдушно маневрує, намагаючись із найменшими для себе втратами якось вижити з війни.

Москва всіма силами намагається буквально упхнути підконтрольних їй безумців ОРДЛО назад до складу України на «особливих правах». Але це вже не тиск упевненої в собі великої держави, а справжня агонія смертельно пораненого й загнаного в кут звіра.

А природне небажання Києва робити це кремлівська пропаганда трактує як відмову «київської хунти» від миру та звинувачує Україну в підготовці наступу, виправдовуючи тим самим подальше нарощування поставок своєї військовою формуванням озброєння й боєприпасів. Утім, колишній СРСР перед тим, як вивести війська з Афганістану, теж у рази збільшував поставки озброєнь своїм союзникам. Результат відомий.

Багатьом росіянам, як і нашим громадянам, котрі внаслідок кремлівської

пропаганди опинилися по той бік барикад у протистоянні в Криму та на Донбасі, знадобиться ще пройти очищення від бруду, у який їх люб'язно занурив обоюнований ними недофюрер із його захмарно високими рейтингами. І росіяни, одного дня (й, сподіваюся, дуже скоро) прозрівши, напевно не раз вжахнуться, що воювали з Україною. Але все це настане тільки після краху злочинного режиму та його брудної пропаганди, що продовжує чітко обплутувати свідомість величезної кількості населення.

Зате потім буде затребуваний наш досвід боротьби з корупцією, а також, що неабияк важливо, повернення з офшорів виведених туди олігархами за довгі роки активів. Скажімо, уже до кінця нинішнього року у Швейцарії має бути ухвалено законодавчий акт, що дає змогу спростити процедуру повернення активів, незаконно виведених за кордон лідерами різних держав. Для України актуальним буде повернення активів Януковича та його оточення, відповідно, для росіян – докладніше ознайомлення з цією практикою, бо згодом вона стане у пригоді й новій Росії. Бодай для того, щоб заплатити за агресію й відновлення нашого Донбасу. Загалом це буде дуже цікавий час!

Чимало, у тому числі російських (В. Яковлев) опозиційних та іноземних, експертів схильні вважати: з огляду на всі обставини, це може статися вже невдовзі.

Наказано вижити, або Оборонка-2015

За підсумками XII Міжнародної спеціалізованої виставки «Зброя та безпека-2015: все для оборони країни і захисту особистості», що відбулася 22–25 вересня в Києві на території Міжнародного виставкового центру, можна зробити певні висновки щодо того, як наші оборонні підприємства виживають у складних умовах «гібридної» війни, забезпечують військово зброєю та військовою технікою, а також оцінити бачення військовими можливостей переозброєння війська перспективними засобами ведення війни.

У виставці брали участь 248 компаній та фірм, зокрема 21 іноземна компанія зі США, Великої Британії, КНР, Німеччини, Польщі, Чехії, Ізраїлю, Індії, Нідерландів, Болгарії, Естонії тощо.

Україну представляли 32 підприємства зі складу ДК «Укроборонпром», а також такі відомі компанії, як: АТ «Мотор Січ», ПАТ «АвтоКрАЗ», Південний машинобудівний завод ім. Макарова, КБ «Південне», завод «Ленінська кузня», корпорація «Богдан», КПСПС «Арсенал». На виставковому майданчику площею 18 тисяч квадратних метрів розмістили понад 40 натурних зразків військової та спеціальної техніки.

У церемонії урочистого відкриття виставки брав участь Секретар РНБО України О. Турчинов.

Найбільший стенд розгорнув Державний концерн «Укроборонпром», до якого входить більшість українських виробників озброєнь та військової техніки й спецекспортерів. На ньому демонстрували макети та натурні зразки серійного і перспективного озброєння та військової техніки (ОВТ) вітчизняного виробництва:

модернізовану бойову машину піхоти БМП-1УМ; удосконалений із урахуванням бойового досвіду в зоні АТО БТР-3Е та бойовий модуль БМ-ЗМ «Штурм-М» від ДП «Київський бронетанковий завод»; броневий автомобіль «Овод» та роботизовану транспортну платформу від ДП «Житомирський бронетанковий завод», два бронетранспортери «Дозор-Б» від ДП «Львівський бронетанковий завод» та 1В26-1 «Оболонь-А» на базі МТ-ЛБ від ДП «ЛДЗ «ЛОРТА». Досить цікавою є розробка 82-міліметрового мобільного міномета на квадроциклі (ДП «КБ «Артилерійське озброєння»).

ДП «Харківське конструкторське бюро ім. В. О. Морозова» демонструвало динамічний тренажер екіпажу власної розробки та виготовлення. Його використання дає змогу істотно зменшити витрати на підготовку танкових екіпажів.

ДГЗП «Спецтехноекспорт» представив на стендах лінійку натурних зразків безпілотних літальних апаратів, серед яких: БПЛА А-1С «Фурія», БПАК поля бою *Patriot RV010*, тактичний безпілотний авіаційний комплекс «Р-110», БПАК поля бою *Sparrow*, тактичний БПАК *Columba*, БПАК «Кібер», БПАК поля бою *Observer-S*. До речі, на виставці провели презентацію вітчизняного БПЛА «Фурія» (НВП «Атлон Авіа»), який успішно зарекомендував себе в зоні АТО, де вже понад рік використовується підрозділами ЗСУ, Нацгвардії, СБУ (понад 30 одиниць). Особливістю комплексу є висока захищеність каналу керування та стійкість до перешкод, навіть активних. При цьому, за даними виробника, вартість «Фурії» вдвічі нижча порівняно з іноземними аналогами.

Цікавою була також лінійка БПЛА, яку демонстрували представники компанії *DeViRo*, що тісно співпрацюють із полком «Дніпро». Насамперед це розвідувально-ударні апарати «Лелека-100» та «Корморан». «Лелека-100» – це БПЛА середнього та близького радіуса дії. Майже три десятки таких машин уже давно використовуються в зоні АТО, хоча офіційно на озброєння досі не прийняті. Тож виробництво та поставки замовникам здійснюють волонтери. А військом лише планувало провести офіційні процедури з випробувань «Лелеки» в жовтні. Ще цікавішим є потужніший «Корморан» із дальністю дії до 600 км та збільшеним корисним навантаженням. Останній поки що у стадії доведення.

Авіаційна техніка у вигляді як макетів, так і натурних зразків була представлена модернізованими вертольотами, середнім транспортно-бойовим Мі-8МСБ-В та легким транспортно-бойовим Мі-2МСБ-В (АТ «Мотор Січ»). Ішлося й про імпортозаміщення – виготовлення українськими підприємствами лопатей для вертольотів.

Цікавою розробкою АТ «Мотор Січ» є новий багатоцільовий вертоліт МСБ-б «Отаман». Важливо, що це бу-

де вітчизняний технологічний продукт із максимально можливою часткою власної доданої вартості.

Щодо модернізації наявного парку літальних апаратів, літаків та вертольотів різних типів, то перспективним видається українсько-французький проект *Helikoter* з модернізації бойових вертольотів Мі-24 (ДП «Конотопський авіаеромонтний завод «Авіакон»). На жаль, він із різних обставин, насамперед через відсутність фінансування та невирішення низки ключових питань українською стороною, фактично заморожений, хоча в нього вже вкладено сотні мільйонів гривень. Проте модернізацію варто таки здійснити, бо попит на оновлений Мі-24 є в Україні та за її межами.

ДП «Антонов» презентувало традиційну низку власних модернізованих і нових транспортних літаків різного призначення, зокрема відомі Ан-26, Ан-32 та Ан-72, а також новий транспортний літак Ан-178, створений на основі сертифікованих машин сімейства Ан-148 та Ан-158, які вже встигли добре зарекомендувати себе в експлуатації. Нині тривають випробування Ан-178. Водночас уживаються заходи з реалізації програми імпортозаміщення та заміни російських комплектуючих. Спільно з компаніями Саудівської Аравії триває виробництво новітнього багатоцільового транспортного літака Ан-132. У цій сфері, за словами керівника підприємства М. Гвоздєва, нам є що запропонувати світові.

ДКБ «Південне» (Дніпропетровськ) демонструвало власні розробки у сфері ракетної та реактивної зброї і засобів протидії та знищення ворожих безпілотників. Зокрема, протягом найближчих двох років ЗСУ мають отримати на озброєння комплексну систему протидії та знищення ворожих БПЛА. До речі, усі роботи проводилися за рахунок власних коштів ДКБ «Південне».

Заслугує на увагу той факт, що ДКБ «Південне» за рахунок комерційних (іноземних) замовників успішно розробляє кілька проектів ракетних комплексів. Це комплекс оперативно-тактичних ракет, комплекс крилатих ракет різних видів базування, зокрема морського, зенітно-ракетний комплекс тощо. За словами генерального конструктора ДКБ О. Дегтярьова, такий підхід має забезпечити також здешевлення робіт з переозброєння ЗСУ перспективними видами вітчизняного ракетно-реактивного озброєння. Зокрема, йдеться про закриту у 2013 році попереднім урядом програму створення багатофункціонального ракетного комплексу (БФРК) «Сапсан», яку відтепер можна поновити на основі оперативно-тактичних ракетних комплексів (ОТРК) «Гром», бо останній є експортною версією того ж таки «Сапсана».

Stugna

Відвідувачі могли також побачити низку натурних зразків таких сучасних видів зброї українського виробництва, як протитанкові ракетні комплекси «Скіф» і «Корсар» (ДП «Державне київське КБ «Луч»), ПТРК «Стугна-П», 7,62-міліметровий автомат «Малюк» (ДП «Красилівський агрегатний завод»). Останній важить лише 3,2 кг і має низку унікальних характеристик. Після завершення військових випробувань планується розгорнути серійне виробництво автоматів для ЗСУ та Нацгвардії.

Морська складова виставки була представлена одразу кількома вітчизняними підприємствами, які виробляють низку комплектуючих для потреб ВМСУ та кораблебудівної галузі: морські корабельні газотурбінні установки для всіх типів надводних кораблів (ДП НКВГ «Зоря-Машпроект»), прилади керування морським озброєнням (ВАТ «Київський завод автоматики ім. Г. Петровського»), морські РЛС та системи керування вогнем (НДІ «Квант»), корабельні РЛС «Дельта-М», універсальні корабельні комплекси керування вогнем «Катран», корабельні артилерійські установки КАУ-30 та полегшений бойовий модуль «Іва» (ПАТ «Чернігівський завод радіоприладів») тощо.

Але провідною була все-таки експозиція ДП «Дослідницько-проектний центр кораблебудування» (м. Миколаїв), який є чи не єдиною установою у сфері проектування бойових кораблів, катерів та допоміжних суден для потреб ВМСУ, Прикордонної служби, а також на експорт. Зокрема, на стенді демонстрували моделі багатоцільового 1200-тонного корвета «Гайдук-М» та 455-тонного ракетного катера «Каракал» (обидва – в експортній версії). Ці проекти, що розроблялися для каспійського регіону, мають сучасне обладнання й високу тактико-технічні характеристики.

Для потреб Морської охорони пропонується 17-тонний катер морської охорони «Бриз-20».

У рамках програми виставки за участю фахівців провідних наукових установ ЗС України та промисловості відбулася також III Міжнародна конференція «Перспективи розвитку озброєння. Кооперація підприємств оборонної промисловості з іноземними компаніями – головний напрям ВТС та основа створення нових зразків ОВТ» з питань розвитку озброєння та військової техніки. Важливими особливостями цьогоорічної конференції були намагання втілення в нові розробки безцінного бойового досвіду, здобутого в зоні АТО, а також диверсифікація проблематики й шляхів її вирішення, конкретика та прикладова спрямованість багатьох доповідей. Іще одна особливість – залучення до виробництва ОВТ приватного бізнесу.

Вважається, що варто замислитися над створенням замкнених виробництв кінцевого продукту нашої оборони. Це дасть змогу значно зменшити собівартість, а також залучити партнерів та інвестиції. Водночас зі створенням озброєння нових типів слід також шукати ринків збуту. З цього погляду, саме співробітництво з ОПК країн ЄС та НАТО може дати поштовх розвитку українського зброярства та допоможе розв'язати низку проблем – таких, як трансфер технологій та поглиблення кооперації. Уже підписано кілька угод про співробітництво України з оборонними компаніями Польщі, Туреччини, Франції, США, Ізраїлю тощо. Головною метою для нас має бути досягнення цілковитої незалежності від РФ.

Водночас слід відмовитися від паралелізму в роботі та заощаджувати кошти. Скажімо, обрати один тип бронетранспортера для ЗСУ та інших силових структур, тоді як нині маємо щонайменше чотири й продовжуємо їхню кількість збільшувати. Нехай це буде машина на базі нового БТР-4. Але навіщо нам морально застарілі БТР-3? Навіть Німеччина має один тип, а не чотири.

У сфері бронетанкової техніки доцільно було б зосередитися на створен-

ні версії танка «Оплот» із 120-міліметровою гарматою за західними стандартами. Це відповідатиме курсу на уніфікацію ОВТ згідно зі стандартами НАТО та сумісність зі ЗС альянсу. ЗСУ потребують сучасної бронетехніки та реактивних систем залпового вогню (РСЗВ).

Критичним для України є питання створення замкненого циклу виробництва боєприпасів, можливо, за участю іноземного партнера. Пошук шляхів вирішення цього питання триває. На черзі – створення нових систем ураження, перспективних видів керованого всепогодного озброєння, крилатих ракет різного призначення, бомб та снарядів. Слід пам'ятати, що нам протистоїть потужний ворог, який розробляє зброю вже 4-го покоління, що дасть йому змогу після 2025 року воювати дистанційно, тоді як ми все ще вдосконалюємо арсенали 3-го покоління. Це дуже актуально.

До проблем Повітряних сил ЗСУ віднесено необхідність поступової заміни наявних літаків та вертольотів на нові сучасніші зразки, впровадження нових систем захисту літальних апаратів тощо.

Терміново необхідно вирішити питання поповнення ВМСУ новими кораблями та катерами, адже ніхто не знімав завдання захисту країни під час війни з морських напрямків. На думку експертів, доцільно було б щонайменше добудувати корвет «Володимир Великий», а також замовити вітчизняній промисловості ракетні, артилерійські й десантно-штурмові катери, здатні успішно діяти саме в умовах мілководних районів Азовського та північно-західного району Чорного моря. Представники ВМСУ висловлюються на користь придбання за кордоном хоча й не нових, але досить ефективних малих підводних човнів або ж навіть міні-субмарин, здатних нести мінне й торпедне озброєння та придатних для застосування саме в порівняно мілководній акваторії північно-західної частини Чорного моря. Наявність у складі ВМСУ навіть 3–4 таких одиниць справлятиме, крім іншого, ще й неабиякий психологічний вплив на ворога, котрий нині має істотну перевагу на морі.

Потребує оновлення й парк повітряних суден ВМСУ. Зокрема, на заміну застарілих пошуково-рятувальних літаків-амфібій слід замовити нові Ан-148-300МП, також озброєні ракетами.

На думку експертів, виставка «Зброя та безпека-2015» стала унікальним інструментом як для поглиблення військової та військово-технічної співпраці із зарубіжними країнами-партнерами, так і для посилення вітчизняного економічного потенціалу, об'єднання всіх громадян країни незалежно від статі, національності та віросповідання навколо ідеї побудови нової і сильної України.

Влад КОСТРОВ.

Mi-8MSB